

pravico (smeh). Avtorju seveda zmeraj privoščiš, dejstvo pa je, da so v danem trenutku podvržene zlorabam, ker imajo (s svojo vlogo pri pridobivanju štipendij, razpisov ipd. op. a.) tudi eksistencialno vrednost. Vsak si jih želi, seveda, tudi sam si jih, a če bi vedel, da je do katere od njih prišlo na nepošten način, je ne bi imel rad. Kakšna je to nagrada, če je ‚zrihtana‘? Podelitev v takem primeru nekaj pove o ‚veščini dobrega rihtanja‘, ne pa o dobri literaturi. Kakor da greš na maraton, tečeš po bližnjici in zmagaš. Kaj boš potem s tisto medaljo?

Kaj v tem kontekstu torej še danes pomeni večernica?

Ko sem prejel prvega kresnika, bil sem res zelo mlad, je bil med petimi nominiranci tudi pokojni Marjan Tomšič, pisatelj, s katerim sem prijateljeval. Rekel mi je, ‚Feri, zdaj si pa v velikih težavah, slabše se ti ni moglo zgoditi‘. Z modrimi besedami me je že tedaj opomnil, da nagrade niso samo dobro, temveč da pogosto prinesejo tudi slabo, denimo zavist. Vseeno pa imajo svojo vlogo in vrednost. Večernica bo kmalu stara 30 let in po takem obdobju se človek že lahko ozre in oceni, kako pomembna je za mladinsko književnost. Ko smo z večernico začeli, je bila mladinska književnost na Društvu slovenskih pisateljev pogosto zapostavljena in preko nagrade smo uspeli doseči priznanje mladinske književnosti kot enakovredne. V društvu je nastala celo sekcija za mladinsko književnost, kar je bil pomemben rezultat našega gibanja. Nagrada je v nadaljevanju dobila celo naslednice in v tem smislu ima prav Vlado Žabot, ki, kar se kresnika tiče, pravi, da ni najboljši, a je dobro, da obstaja. Tudi večernica je prinesla veliko dobrega in mladinsko književnost uveljavila v našem prostoru.

■ KLARA ŠIROVNIK

ILUSTRACIJA TOMAŽ LAVRIČ

LOVRO MATIČ IN TOMAŽ LAVRIČ

JE NEKAJ NA DREKIH IN PRDCIH, KAR JE STRAŠNO HECNO

Mali Črv Oto in druga golazen je zbirka pesmi o žužkih, ki znajo biti gnusni, nabriti, prefrigani ... in še kako ljubko zabavni

Avtorski dvojec Lovro Matič in Tomaž Lavrič ostaja skrivnosten. V javnosti se ne kaže, ne daje intervjujev v živo in se za razne medije tudi ne fotografira. Lovro in Tomaž se s podobo predstavljata kot žuželki. Črv Lovro je bojda tisti, ki pesni (in zato uvodoma tudi odgovarja na novinarska vprašanja), rogač Tomaž pa ilustrira. Kdo sta ta falota in kako ustvarjata?

Intervjuji z dopisovanjem so se mi vedno zdeli nekoliko bljak, a naj priznam, da mi je v tem kontekstu stvar kar zanimiva. S črvom in rogačem si človek pač ne ‚tipka‘ vsak dan. Povejte, prosim, od kje vse so leteli impulzi za zbirko, ki je pred nami. Jaz sem si skozi branje ves čas zamišljala, da v prostih urah morda strastno vrtnarite. Ker kako bi sicer tako dobro poznali vse te mini živali in njihova življenja ...

Sploh ne, samo od blizu rad gledam. In življenje gomazi povsod okrog nas, če se le za hip zaustavimo in smo pozorni. No, rad tudi brskam po nara-

voslovnih knjigah in tam so živalce, sploh tiste pod povečevalnim steklom, tako nenavadne in pisane in strašne in hecne kot kaka bitja iz veselja. Pa koliko jih je, žužkov. Menda kakih deset kvintiljonov (10 z osemnajstimi ničlami). Samo pajkov je 50.000 vrst. Vrst!

No, za bralca je zdaj vseeno treba pojasniti, da je na drugi strani tega zapisa človek Tomaž Lavrič. To smo ugotovili po težki raziskavi. Pristaš kakšnega medijskega pompa namreč niste. Pogrešate to, da bi pesmi brali v živo pred otroki? Verjetno bi bila izkušnja res zakon in polna smeha ...

Je kar žalostno, da se morajo v teh časih avtorji tako nastavljati kameram in samopromovirati in puliti za pozornost bralca. Meni je to od zmeraj in vedno bolj muka in enkrat sem se odločil, da se tega sploh ne grem. Seveda to ni dobro za posel, ampak to sem vzel v zakup. Tu so moje knjige, izvolite. Vse, kar morate vedeti o avtorju, je v njih. Pesmice naj recitirajo tisti, ki jim je to fino. Najbolje, da kar otroci. Jaz pa sem raje skrit v ozadju kot muha na zidu in se ob tem zabavam.

Prvo pesem v nominirani zbirki, ki govori o naslovnem liku, torej o črvu Otu (po tem, ko se mami mota pod nogami in ga ta nažene ven ,na igrišče', ubogega Ota pomalica ptička), sama berem nekako takole: golazen in še kakšne gnusarije, če to besedo razumemo v nekoliko širšem smislu, pogosto poženemo nekam čez prag in zato zamudimo marsikaj dobrega.

Mogoče kdaj iščemo več pomena, kot ga je. Včasih gre samo za zabaven preblisk, včasih se pa samo rime fino poklopijo. No, nauk pa najbrž je tu, če ga že iščemo, da se nam lahko marsikaj primeri, tako je življenje.

Kako zelo odveč pa je v otroški in mladinski poeziji tista neka ,čistunstost'? Zakaj je tudi v poeziji

dostikrat vse tako lepo spolirano, da malodane že smrdi? To najbrž žene previdnost pred tem, da se slučajno ne bi oglasil starš kakšnega šolarja ...

Je že prav, da se malčki iz pravljic in pesmic najprej naučijo prijaznosti in sodelovanja in empatije, pa kaj je prav in kaj ne. Pozneje pa jih je treba tudi malo spodbosti, sprovcirati, da pokuka resničnost v ta urejeni, puhasti kokon. Jim pokazati, da svet le ni tako črno-bel in brez oblačka.

So se vam kaj potožili, da gre zbirka kdaj „preko meje“?

Hja, na uredništvu so pri kakšni pesmici malo zajavkali, kakšno res štrlečo sem tudi popravil, pa ne dosti. Sicer so pa doslej odzivi bralcev, otrok in odraslih, nadvse pozitivni. Včasih mi pošljejo kakšne svoje strašno zabavne otroške risbice muhic na kakcu in se čisto raznežim. Če pa hočete brati kaj res neokusnega in nagnusnega preko skrajne meje, pa priporočam serijo mojih stripovskih albumov *Ekstremni športi*. Tam pa ni milosti.

Tudi otroke odlično poznate. To je verjetno tista niansa humorja, ki se obnese pri malih in tudi pri večjih. Bi nam golazni in gnusarije na neki točki sploh morale nehati biti smešne?

Je nekaj na drekcih in prdcih, kar je strašno hecno, mulcem sploh. Ker se tega ne spodobi omenjati, je še bolj sproščujoče, kadar se. Pa saj niso vse pesmice take, samo tu in tam kakšna, za začimbo. Morda si jih le vsak najbolj zapomni. Tudi vi. Starejši in odrasli bodo našli tudi kak drug tip humorja, kaj bolj subtilnega, namige na kakšne bolj odrasle stvari, upam vsaj.

Katera je sicer najboljša fora, ki ste jo slišali v zadnjem času? Katera pa je taka zimzelena, ki vam ne neha biti smešna?

Nisem pravi za pripovedovanje for, vse sproti pozabim.

No, to me glede na zbirko, v kateri je velik poudarek tudi na ilustracijah, močno čudi. Kako je sicer potekalo snovanje te (slikaniške) celote?

Meni je to povsem naravno, od malega že rišem stripe, kjer je ta preplet besedila in slike čisto organski in mi je to nekako prišlo v kri. Že dosti let ilustriram tudi angažirano poezijo Lovra Matiča na zadnji strani *Mladine*. In pri pesmicah o žužkih je ravno tako, že med pisanjem vidim pred očmi te male zabavne like, včasih pa je tudi obratno – ko čečkam po papirju, hitro nastane kak lik, ki kar kliče po svoji pesmici.

Bi kar rekla, da so otroci željni še česa takega. Kako se zbirka nadaljuje?

No, da vidim – poleg črva Ota sta že izšli še dve knjigi iz te zbirke, *Mala vešča Lučka* in *Mala uš Iva*, naslednja pa bo najbrž *Mali slon Anton*, za spremembo o malo večjih živalcah. Za drugo leto pripravljam še nekaj podobnega o svetovnih klasikih. Aja, pa z Mladinsko knjigo končujemo slikanico o zakladih Narodne galerije, prav tako v pesmi in sliki, naslov je *Gala v galeriji*, ki je nekakšno nadaljevanje famozne knjige *Gal v galeriji* Svetlane Makarovič in Kostje Gatnika iz leta 1981. Sicer pa se vidimo tudi vsak petek v *Mladini*.

■ KLARA ŠIROVNIK

FOTO ROBERT BALEN

SEBASTIJAN PREGELJ

KAJ SEM IMEL PRI PUSTOLOVSKIH KNJIGAH NAJRAJE?

Čas otroštva je bil ne tako dolgo nazaj bistveno krajši, pa tudi otroštvo ni bilo niti najmanj podobno današnjemu. Otroci so bili bolj ali manj pomanjšani odrasli ljudje – takšno pa je bilo tudi njihovo življenje

Če bi vas postavili v situacijo, v kateri se je v knjigi *Zmaj nad mestom* znašel vaš junak Martin, in bi v knjižnici morali pred morebitnim uničenjem le v treh torbah rešiti knjige, katere bi vi vzeli s sabo na varno?

Vzel bi dve usnjeni torbi klasike in eno torbo sodobnih del. Na dopustu, ko imam malo več časa, pogosto segam po temeljnih delih, ki sem se jim v srednji šoli uspel izogniti. Tisto, kar je bil takrat uspeh, je zdaj primanjkljaj, luknja. Tako preprosto je to.

Martin je oproda Janeza Vajkarda Valvasorja. Če ste v prvi knjigi iz zbirke *Zgodbe vojvodinje Kranjske*, ki nosi naslov *Coprnica pod Gradom*, bralcem razkazali življenje na gradu Bogenšperk, je tokrat Martin šel stran od doma, najdlje, kar je bil, v Ljubljano, kjer se čudi življenju, ki je povsem drugačno od tistega na gradu, kjer živi. Pogumen fant je, bi danes rekli. Ali je to odraz dobe, v katero ste ga postavili?

Čas otroštva je bil ne tako dolgo nazaj bistveno krajši, pa tudi otroštvo ni bilo niti najmanj podobno današnjemu. Če pogledate slike iz tistega časa, so otroci bolj ali manj pomanjšani odrasli ljudje – takšno pa je bilo tudi njihovo življenje. Na podežlju so predstavljali predvsem par rok za delo, če pa je bilo z otrokom kaj narobe, je podobno kot vsi nezmožni za delo predstavljal zgolj lačna usta. V vsakem primeru je odrasla doba nastopila zelo hitro. Valvasorjeva prva žena je bila stara trinajst let, ko sta se poročila, medtem ko jih je imel Valvasor enaintrideset. In ko sta bila enkrat poročena, je kmalu postala